

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1937

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
42 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 42
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ήματα της ανθολογίας του να είναι αποσπασματικά. Και οι πηγές του δεν είναι πάντοτε σίγουρες· χρησιμοποιεί για ποιητάς της «σύγχρονης περιόδου» περιοδικά, ενώ θα μπορούσε ασφαλέστερα να χρησιμοποιήσει συλλογές των. Έξαιρέτως, από τα δυο ποιήματά μου, που μου κάνει την τιμή να τα περιλάβει στην ανθολογία του, το ένα είναι κάποιο ποιήμα δημοσιευμένο σ' ένα παλιό ήμερολόγιο, από το οποίο καταλαβαίνω να πιστεύω ότι έγραψα δυο-τρία κάπως καλλίτερα ποιήματα. Το ίδιο παράπονο μου εξέφρασε και ένας αγαπητός συναδέλφος, και φαντάζομαι ότι θα μπορούσαν να το εκφράσουν και πολλοί άλλοι.

Φυσικά, με λίγο περισσότερο κόπο, μπορούσε να απαλλάξει ο κ. Χρυσανθόπουλος την ανθολογία του από μερικά ελαττώματα. Όχι όμως και απ' όλα. Γιατί τα περισσότερα όφειλονται σε σφάλματα μεθοδολογικά. Θέλησε να παραβιάσει ένα φυσικό νόμο: το νόμο του αδιαχωρήτου. Κι έτσι παρουσίασε ένα έργο που θα μπορούσε να είναι πολύ καλλίτερο αν γινόταν διαφορετικά.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Χρ. Καμπούρη: «Τὰ ψυχοφυσικά φαινόμενα».

Το βιβλίο τούτο προσπαθεί ν' αποδείξει ότι οι δυνάμεις που εκδηλώνονται στις πρόσκαιρες, όπως τις λέει, καταστάσεις, δηλαδή τον ύπνο, τον ύπνωτισμό και την αφάριση, είναι πρώτ' απ' όλα φυσικές κ' εξηγούνται από την ακτινοβολία Ν που εκπέμπουν όλα τα σώματα, και ιδίως τα όργανα, και τόσο περισσότερο, όσο ψηλότερα βρίσκονται στη ζωική κλίμακα. Ο συγγραφέας, για να στηρίξει τη θεωρία αυτή, εκτός από τα πειράματα που αναφέρει, ανατρέπει στην εποχή που η γή είχε ακόμη τη θερμοκρασία του βολταϊκού τόξου, και συνοψίζει όλη την ιστορία της γής και τη σειρά των ενεργιών όντων, αναφέροντας όλες τις απαραίτητες φυσικές προϋποθέσεις ως αποχωρώντας λόγους κ' ενεργούς αιτίες. Από το μικρό αυτό λογικό λάθος βγαίνουν τεράστια συμπεράσματα, όπως π.χ. ότι ο άνθρωπος είναι ολόκληρος ο κόσμος, όπου απηχεί η θεωρία του μακροκόσμου-μικροκόσμου, ότι έχει τεράστιες δυνάμεις αποθηκευμένες, κατ' αναλογία άλλωστε προς όλα τα σώματα αν ακτινοβολούσαν την ατομικήν ενέργεια, ότι στην ουσία ξέρει τα πάντα, αφού μπορεί να δεχτεί όλων των ειδών τις ακτινοβολίες, ότι κυριαρχεί και είναι υπεράνω τόπου και χρόνου, αφού ολόκληρο το παρελθόν είναι σαβανωμένο στο παρόν και οι αποστάσεις εκμηδενίζονται, κλπ. Άλλη μιὰ δήθεν φυσική θεωρία, που ξεφεύγει όμως από τον αυστηρό έλεγχο και φαίνεται, για την ώρα τουλάχιστον, αστήριχτη, είναι η υπόθεση της μετατόπισης των φυσικών ενεργειών που απορροφά ο άνθρωπος από τον εξωτερικό κόσμο με την τροφή, την αναπνοή, κλπ., σ' ένα νέο είδος ενεργείας, της πνευματικής, που γι' αυτήν η επιστήμη δεν ξέρει τίποτα, δεν μπορεί να τη μετρήσει, κλπ.

Η μετάβαση από τις ύψηλες αυτές μεταφυσικές σφαίρες στο όνειρο όπου τα ψάρια αντίπερσσωπεύουν χιλιάδικα ή πέντακοσάρικα, και το φέλιγμα την εμφάνιση πελάτου της κλινικής, ή στις προαισθήσεις όπου η φαγούρα της άριστης παλάμης προαναγγέλλει την εισπραξη χρημάτων, μοιάζει σαν απότομη και κάπως κωμική πτώση. Ακολουθεί μακριά σειρά από παραδείγματα λιγότερο ή περισσότερο πειστικά, παρμένα τις περισσότερες φορές από την προσωπική εμπειρία του συγγραφέα. Όπου ο προσωπικός ή ο λαϊκός συμβολισμός παίζει μεγάλο ρόλο, και όπου, με τη βοήθειά του, είναι δύσκολο να μη βγουν τα προμαντέματα και τα όνειρα κατά έναν κάποιο τρόπο σωστά. Και ο κ. Καμπούρης συσταίνει σε όλο τον κόσμο, και ιδίως στους συναδέλφους του τους γιατρούς, να καλλιεργήσουν τις ιδιότητες αυτές (ηλεπάθεια, διόραση, προαισθήματα στον ύπνο και στον ξύπνο), γιατί έτσι θα συμπληρώσουν τη γνωσεολογία τους (sic) και θα κάνουν καλύτερες διαγνώσεις, προγνώσεις και θεραπείες. Όμολογούμε ότι η εκκλήση αυτή μας ανησυχεί λιγάκι, παρ' όλη τη μικρή πιθανότητα που έχει να εισακουστεί. Φαντασθήτε αν στις ταιπωριές που υποφέρουμε ήδη από τις έσφαλμένες διαγνώσεις και θεραπείες, και στην έλλειψη μιὰς καθολικής αντίληψης για την οργανική ένότητα του ανθρώπινου σώματος, προστεθεί η ανεξέλεγκτη πεποίθηση για όγκους που δε δείχνουν οι ακτίνες και οι σχετικές έγχειρήσεις, ή η διαισθητική πρόγνωση ότι ο άρρωστος μας είναι καταδικασμένος και περιτεύουν τα άγνωστα μέτρα για τη σωτηρία του!

Για να γυρίσουμε στο θέμα μας: τα φαινόμενα αυτά υπάρχουν αναμφισβήτητα. Οι έρμηνείες που τους δίνουν είναι όλες λίγο-πολύ αμφίβολες και ξεκρέμαστες. Και ιδίως είναι υπερβολικές. Είναι δύσκολο να πεισθεί ο ισορροπημένος σημερινός άνθρωπος ότι αντιπροσωπεύουν μιὰ βαθμίδα αίσθησης και γνώσης άνωτερη από τη συνειθισμένη, κι αυτό για δυο λόγους. Πρώτον, γιατί προέρχονται κατά κανόνα από άτομα λίγο-πολύ παθολογικά. Τα μέντιουμ είναι, τις περισσότερες φορές, πλάσματα παθιασμένα, γυναίκες ύστερικές ή άνθρωποι με κατεβασμένο το γενικό τόνο διανοητικότητας και απόδοσης στην υπόλοιπη ζωή τους, έξω από τον ύπνωτισμό και τις καταληψίες τους. Αν εξαιρέσουμε τα ελάχιστα ιστορικά παραδείγματα άγιων και εκστατικών, κανέναν τους, και μάλιστα από τον περασμένο αιώνα που συστηματοποιήθηκαν τότε οι σχετικές έρευνες, δεν έδειξε ένα μέσον όμοιο ήθης κρίσης και κανονικής ενεργείας μέσα στη ζωή· ώστε δυσκολευόμαστε να πιστέψουμε ότι αυτούς ακριβώς θα διάλεγε μιὰ άνωτερη δύναμη ως φορείς. Μά, θα μας πούν, τους απορροφούν ακριβώς οι δυνάμεις αυτές και εξαντλούν την ενεργεία τους· αν το παραδεχτούμε, βρισκόμαστε μπροστά στην ανάγκη να έγκαταλείψουμε την έμπιστοσύνη μας στις υπόλοιπες γνώσεις και κυριομένως ανθρώπινες ικανότητες και να δώσουμε όμολογία πίστης στις ανεξέλεγκτες, ατίθασες στην καταμέτρηση και την έρευνα, εξωλογικές

αὐτὲς δυνάμεις· κι' αὐτὸ δὲν εἶναι ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότητα διατειθεμένη νὰ τὸ κάμει. Ὁ δευτέρος λόγος πού δὲν μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὰ φαινόμενα αὐτὰ ὡς ἀνώτερη γνωστικὴ βαθμίδα, εἶναι οἱ ἀπίστευτα μωρόλογοι συγχεριμοὶ καὶ οἱ ἀσημαντότατες παιδαριωδίες ὅπου περιορίζονται συνήθως· γιατί, νάχει κανεὶς τὸ χάρισμα νὰ περιπίπτει σὲ ὑπνωση, ἀφαίρεση ἢ ἔκσταση, γιὰ νὰ μαντέψει τοὺς τρεῖς ῥηγάδες πού κρατεῖ στὸ χέρι τῆς ἡ. κ. Χ. ἢ ὅτι θὰ συναντήσει ἀπόψε στὸ καφενεῖο τὸν Α ἢ τὸν Β, εἶναι κυριολεκτικὰ χαμένη ἐνέργεια. Αὐτὸ ἔχει τονιστεῖ πολλές φορές καὶ σχετικὰ μὲ τὶς τάχα μεταθανάτιες ἀνακοινώσεις μεγάλων πνευμάτων, ποὺ βρίσκονται ὅλες στὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο καὶ στὰ ὄρια τῆς φραστικῆς ἰκανότητος τοῦ ἀμόρφωτου μέντιουμ. Ἄντι λοιπὸν νὰ κυττάζουν νὰ μᾶς καταπλήσουν μὲ τόσο γενικὲς θεωρίες, πού κατὰ τὴν ἐξιστόρησή τους σοῦ ἔρχεται νὰ φωνάξεις, ὅπως ἡ δικαστὴς τοῦ Racine, «ἄς περάσουμε στὸν κατακλυσμό!», κι' ἀντὶ νὰ μᾶς παρουσιάσουν τὰ φαινόμενα αὐτὰ ὡς ἐκδηλώσεις ἀνωτέρων πνευματικῶν ἰδιοτήτων, οἱ «ψυχοφυσικοὶ» θὰ ἔχαναν καλύτερα νὰ περιορίσουν τὶς ἀξιώσεις τους, νὰ καλλιεργήσουν μ' ἐπιμέλεια ὁ καθένας ἓνα μικρὸ κομματάκι ἀπὸ τὴν περιοχὴ τους, καὶ ἰδίως νὰ προσπαθήσουν νὰ φέρουν τὰ φαινόμενα αὐτὰ κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀπακριβωμένης ἔρευνας, ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς βούλησης καὶ σὲ μιὰ κάποια ἀναλογία πρὸς τὴ συνηθισμένη ψυχικὴ ζωὴ τοῦ ὄχι τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Καμπούση ἔχει πού καὶ πού κάτι τέτοιες τάσεις, γι' αὐτὸ, καὶ μόνο γι' αὐτὸ, μπορεῖ ἴσως, ὡς ἓνα σημεῖο, νὰ θεωρηθεῖ κάπως ἀξιοπρόσχετο.

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἄγλαϊας Ζάννου : «Ποιήματα». Ἔκδ. «Κασταλίας». Δημήτρη Τσαγρῆ : «Καί-Καί», ποιήματα. Ἔκδ. «Κασταλίας».

Μικηφ. Βρεττάκος : «Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κύκνου». Ποιήματα. Ἔκδοσις Γκοβόστη.

Γερασίου Δ. Καψάλη : «Μιὰ βαθύτερη γνωριμία μὲ τὸ Σοφοκλῆ (αισθητικὴ ἀνάλυση τῶν τραγωδιῶν τοῦ Τόμου Α'. Αἴας».

Μπροῦνο Λαβανίη : «Ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων εἰς τὴν κλασικὴν φιλολογίαν». Ἔκδοτ. οἶκος Α. Κασιγόνη. Δρ. 12.50.

Γ. Κ. Κατσιμπαλή : «Κώστας Κρυστάλλης, Κρίσεις καὶ πληροφορίες». Δρ. 30.

Ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Τόμος τρίτος. Ἐκδότης Εὐτόχιος Ι. Βαγιονάκης.

Παγκόσμιος Ἀνθολογία. Τεῦχος βον. Δρχ. 5.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εἰς ὅλας τὰς ἀθηναϊκὰς ἔφημερίδας (16 καὶ 17 Ἀύγ.) περιγραφὰ τοῦ ἀνευρεθέντος καὶ ἀποδοθέντος εἰς τὴν Ἑλλάδα περιφήμου κούρου τῆς Ἀναβόσου, καθὼς καὶ ἄρθρα διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν του. Ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτος ἡ σχετικὴ ἔρευνα τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» (17 Ἀύγ.) μετὰ τῶν ἀρχαιολόγων μας καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ν. Κυκαρίση εἰς τ' «Ἀθηναϊκὰ Νέα» (17 Ἀύγ.).

— Εἰς τὰς περισσότερας ἔφημερίδας (17 καὶ 18 Ἀύγ.) ἐκρίθη εὐμενῶς τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Ἄλ. Λιδωρικῆ «Ἐδῶ θὰ μείνουμε γιὰ πάντα...», πού παί-

ζεται ἀπὸ τὸν θάσον Ἄλικης. Ἀντιρρήσεις μόνον διέτύπωσε ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος ὡς πρὸς τὴν «θέσιν» τοῦ ἔργου καὶ τὴν γενίκευσιν τῆς κεντρικῆς του ἰδέας («Ἀθηναϊκὰ Νέα», 22 Ἀύγ.), τὰς ὁποίας ἀντέκρουσε ὁ κ. Λιδωρικῆς («Ἀθηναϊκὰ Νέα», 23 Ἀύγ.) μὲ διάφορα ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κ. Ξενόπουλος ἔγραψε διὰ τὸ ἔργον του χωρὶς νὰ τὸ ἔχει ἴδῃ, ἀρκεσθεὶς μόνον εἰς τὴν «φωτεινοτάτην κριτικὴν τοῦ κ. Ἄλ. Μαμάκη». Ἐπανερχόμενος ὁ κ. Ξενόπουλος («Ἀθηναϊκὰ Νέα», 25 Ἀύγ.) κατηγορεῖ τὸν κ. Λιδωρικῆν ὡς ἀσεβῆ καὶ ἀρνητὴν καὶ ὑποστηρίζει ὅτι οἱ νέοι πρέπει νὰ γράφουν ἔργα μὲ ὑποθέσεις χωρὶς σύμβολα καὶ γενικεύσεις, ὅταν δὲν ἔχουν δυνάμεις διὰ μεγάλας πτήσεις.

— Εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» (22 Ἀύγ.) ἄρθρον τοῦ κ. Σπ. Μελά διὰ τὸν Ταδέου Ζιελίνσκι, ἐπίτιμον καθηγητὴν τῆς κλασικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βαρσοβίας καὶ μέγαλον ἀπόστολον τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ κρίσεις του (26 Ἀύγ.) διὰ τὸ σύγχρονον πολωνικὸν θέατρον.

— Εἰς τὴν ἰδίαν ἔφημερίδα (23 Ἀύγ.) ὁ κ. Κ. Δημαράς, ἐπικρίνει τὰ «Ποιήματα ἀνέκδοτα» τοῦ Βαλαωρίτη, ὑποστηρίζων ὅτι οἱ ἀνέκδοτοι αὐτοὶ στίχοι τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Φωτεινοῦ» οὐδὲν τὸ ἀξιόλογον προσθέτου εἰς τὸ ἔργον του καὶ ἐλέγχων συγχρόνως τὴν μέθοδον τοῦ κ. Β. Πατριαρχέα διὰ τὴν κατάταξιν καὶ τὴν ἐμφάνισιν των.

— Εἰς τὸ «Ἔθνος» (16 Ἀύγ.) ὁ κ. Ἀριστοφ. Καμπάνης, μὲ σειρὰν συλλογισμῶν, ὑποστηρίζει τὴν ἀνάγκην δημιουργίας ἐνὸς νέου ἑλληνικοῦ κλασικισμοῦ, ἐξηγεῖ ὅτι «μᾶς χρειάζεται νὰ μορφήσῃ διὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς αἰωνίας ἀσίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ» καὶ ὑποδεικνύει ὅτι αὐτὴν τὴν νέαν μορφήν θὰ τὴν εὐρωμεν εἰς τὴν νέαν μας ἱστορίαν, εἰς τὴν νέαν μας παράδοσιν.

— Εἰς τὴν ἰδίαν ἔφημερίδα (25 Ἀύγ.) σημεῖωμα τοῦ κ. Ὀλμου Περάνθη περὶ τοῦ ἀναγλύφου τοῦ Κώστα Κρυστάλλη, πού θὰ χαραχθῆ, πρωτοβουλία τῶν ὀρειβατικῶν καὶ φυσιολατρικῶν ὀργανώσεων, εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῆς Πάρνηθος, καὶ τῆς προτομῆς τοῦ ποιητοῦ, πού θὰ στηθῆ ἀπὸ τοὺς Συρρακιώτας εἰς τὴν θέσιν «Στέρφα» Ἄγ. Ἀποστόλων τῆς Πίνδου.

— Εἰς τὴν «Πρωτὰν» (22 Ἀύγ.) ὁ ἐπίλογος τῶν ἐντυπώσεων τοῦ κ. Ἰ. Μ. Παναγιωτοπούλου ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξαιρεται ἡ ζωτικότης τοῦ κόσμου τῆς Νέας Ἑλλάδος καὶ γίνεται θερμὴ σύστασις πρὸς ὄλους τοὺς Ἕλληνας νὰ τὴν ἐπισκεφθοῦν καὶ νὰ τὴν γνωρίσουν.

— Εἰς ὅλας τὰς ἀθηναϊκὰς ἔφημερίδας (21 καὶ 22 Ἀύγ.) συνεντεύξεις μὲ τὸν ἐπισκεφθέντα τὰς Ἀθήνας ὀνομαστὸν Γάλλον σκηνοθέτην κ. Ζάκ Κοπώ, ὁ ὁποῖος ὤμιλησε γενικῶς περὶ συγχρόνου θεάτρον καὶ ἀνήγγειλε ὡς πιθανὴν τὴν διδασκαλίαν ἀρχαίας τραγωδίας εἰς τὸ θέατρον τοῦ Ἡρώδου ἢ τῆς Ἐπιδαύρου ἀπὸ τὴν «Γαλλικὴν Κομῶδιαν».

— Εἰς τὴν «Καθημερινὴν» (23 Ἀύγ.) ὁ κ. Αἰμ. Χουρμούζιος ἐπανέρχεται εἰς τὰς περὶ ἐπαρχίας ὑκέψεις πού διέτύπωσε εἰς προηγουμένον ἄρθρον του, καὶ ἐλέγχει τὸν δημιουργούμενον θόρυβον ἀπὸ τοὺς κοπτομένους διὰ τὴν αὐτοτέλειαν τῆς ἐπαρχιακῆς πνευματικῆς κινήσεως.

— Εἰς τὸν «Τύπον» (29 Ἀύγ.) ἄρθρον τοῦ κ. Στεφ. Δάφνη περὶ τοῦ Κερκυραίου εὐπατρίδου Ν. Δελβινιώτη, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀξιοσημείωτον δράσιν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ὑπῆρξε ἀξιοματικὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ἐνθουσιώδους θαυμαστῆς τοῦ Μ. Ναπολέοντος, ὀνομαστός διὰ τὴν εὐσυνειδησίαν του δικαστῆς, ποιητῆς, μεταφραστῆς καὶ φίλος τῆς δημοτικῆς. Ἀφιέρωσε μάλιστα καὶ ὀλόκληρον ποίημα εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, τὸ ἀγνωστον σονέττο του «Στὴν Ἑλληνικὴν Δημόδη Γλῶσσαν», γραμμένο εἰς τὴν ἰταλικὴν, αἱ δύο πρῶται στροφαὶ τοῦ ὁποῖου ἔχουν ὡς ἐξῆς, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Δάφνη :

Εἶσαι ὄραϊα, γιατί μία
θεία ἀχτίδα τῆς παλιᾶς Ἑλληνικῆς
ὁμορφίας λαμπυρίζει στὸ πρόσωπό σου!
Ἄν ἔχῃς λιγώτερα ἀπὸ τὴ μητρικὴ κάλλη,
φταίει, ἀλλοίμονο, ἡ βάρβαρη σκλαβιά.

Ξέρεις πῶς μέσα στὴν καρδιά εἶναι δεμένες
στὴν ἀγάπην τῆς Πατρίδος, ὀρμές καὶ ζῶη.